

# Öteki tarafa geçiş

[R radikal.com.tr/kitap/oteki-tarafa-gecis-1102032/](http://radikal.com.tr/kitap/oteki-tarafa-gecis-1102032/)

Edebiyat geleneğimizde distopik romanlarla sık karşılaşmıyoruz. Distopya ya da anti-ütopya, bireylere mutlu ve özgür olma hakkı tanımayan baskıcı yönetimlerin anlatıldığı hayali toplumların kurgusudur. Türün en ünlü romanları Cesur Yeni [Dünya](#) ve Bin Dokuz Yüz Seksen Dört, gelecek bir tarihte adaletin ve özgür ifadenin kalmadığı, teknolojinin insanlık yararına değil, insanları kontrol etmek üzere kullanıldığı bir dünya anlatırlar. Bir yandan bilim kurgu, diğer yandan politik hiciv sınıfına girerler. İki tür distopya'dan söz edebiliriz: birincisi adını andığımız romanlar gibi [siyasi](#) diktatörlüğün karanlığını, ikinci tür ise çevre felaketi, nükleer silahlanma, salgın hastalık gibi dünyayı kaplayan yok edici güçlerin adalet ve eşitlik düzenini yok ettiği romanlardır. Hikmet Hükümenoğlu'nun 04:00 başlıklı romanı ikinci türden. Çevre felaketini ve yoğun nüfusuyla yaşanmaz hale gelmiş kenti, hem de işlemeyen bir sistemin içinde umutlarını yitirmiş insanları anlatıyor.

## Farklı gerçeklik yüzeyleri

Romanın başkahramanı otuzlu yaşlardaki Giray, iyi eğitim almış, iyi bir aileden gelen biri olmasına rağmen bir fırında, usta bir fırıncının yanında çalışmayı tercih etmiştir. Ustasını sever ve saygı duyar. Ustasının üniversitede okuyan, yirmi bir yaşında Kiraz adında bir kızı vardır ve Kiraz tefecilerden borç para almış ve başını belaya sokmuştur. Babasının öğrenmesinden korktuğu için Giray'dan yardım ister. Giray da kardeş gibi sevdiği Kiraz'ı koruma içgüdüleriyle yeraltı tefecileriyle savaşmaya karar verir. Eski karısı Defne, başkomiser olduğu için ondan yardım ister.

Defne'nin Giray'a yardım etmesinin ardında bir neden vardır: Giray'ın doğaüstü yeteneğini, polisin başına bela olmuş bir cinayet ve kaçırılma olayında kullanmaktır. Giray, dokunduğu nesnelere iletişime geçip anlatılmamış gerçekleri görme yeteneğine sahiptir. Kendisine medyum denmesinden hoşlanmaz, nesnelere özünü ve hikayesini görmektir yaptığı. Her [zaman](#) işe yarar şeyler görmez ama kaçırılan bir çocuğu bulmayı hayatının amacı haline getiren ve tıkanan araştırmalarına yeni bir yön vermek isteyen Defne için, her detay önemlidir. Roman paralel tonda iki yönde ilerler, bir yandan sevimli bir polisiye olarak okunabilecekken, diğer yandan doğaüstü güçlerin devreye girdiği karanlık bir dünyanın da anlatısıdır. Romanda anlatılan [İstanbul](#), çevre kirliliği had safhada, kuşların ve insanların hızla öldüğü, kirli, yağmur yerine zehir yağın, aşırı kalabalık ve sistemin tamamıyla çöktüğü bir şehirdir. Tüm uçuk kentsel projelerin insanlığın zararına geliştirildiği bir yerdir aynı zamanda. Nedeni bilinmeyen dev yangınlar ve toprak göçmeleri bazı mahalleleri haritadan silmiştir bile. Romanda okuru en çok etkileyen şeylerin başında bu kent tanımı geliyor çünkü gelecek bir tarihte kaosun yaşandığı bu yer, aslında yaşadığımız şehrin ta kendisi. Zenginlerin yüksek duvarlar ardında büyük sitelerde oturduğu, sınıflar arası iletişimin yok olduğu, yoksulluğun, ulaşımın, cinayetlerin, delirmenin arttığı bir megakent. Bilim kurgu fakat bir o denli de gerçek.

Giray, ekmeğin fırınında çalışmanın dışında, radyo tamir etmeyi hobi edinmiş biri. Yıllar önce mimari maketler yaparak hayatını kazandığını sonradan öğreniyoruz. Hayatının belli dönemlerinde yaşadığı yeri, hayatını ve işini terk edip sıfırdan başlamayı adet ediniyor. Hayatında sürekliliğini koruyan tek ilişki Defne ile dostluğu: Çocukluk arkadaşı, tek dostu, sonra da karısı olan Defne, onu en iyi anlayan ve tanıyan kişi fakat hayatındaki tek kadın değil.

## Murakami'ye göndermeler

Hikmet Hükümenoğlu daha önceki romanlarından farklı bir tür denemesine girişiyor bu kitabında. Önceki romanlarında da cinayet ve gerilim vardı fakat bu denli fantastik değillerdi. 04:00 her anlamda kara bir polisiye: hem suçluluk oranının arttığı çürük bir toplum hem de karanlık doğaüstü güçlerin insanlar üzerinde hakimiyet kurduğu bir düzen. Ancak farklı bir açıdan baktığımızda polisiye değil çünkü sonunda bulunan bir suçlu olmadığı gibi, bir motif de yok. Romanda yer alan kötülük, salt kötülük adına yapılan eylemler. Örneğin Natali'nin neden öldürüldüğü ya da üç yaşındaki Barkın'ın neden kaçırıldığı açıklanmıyor. Mahallenin sadist çocuklarının kediye

öldürmesi gibi nedensiz ve çıkarsız kötülük dizisi olarak anlıyoruz bunları. Bu yüzden polisiye roman kalıpları dışına çıkıyor roman, çünkü bir polisiyede suçlunun bulunması kadar önemli olan ikinci bir çözümleme, olayların nedeninin anlaşılmasıdır. Hükümenoğlu “karanlık güçler”i tam anlamıyla karanlıkta bırakıyor ya da daha doğrusu metafizik bilinmezlere devrediyor. Kurguda bazı dengesizliklere neden oluyor bu anlatı. İlk başta üç yaşında bir çocuk kaçırılıyor ve bu çocuğun kaçırılması ve hayatı çok önemseyen bir kurgu oluşuyor. İnsan hayatının önemli ve değerli olduğu savı, dünya ne denli çürümüş ve yok olmaya mahkum olsa da bir çocuğun hayatı çok önemli. Fakat öte yandan roman, kurguda önemli bir yere sahip Kiraz’ın ölümüne karşı çok duyarsız. Aynı şekilde Natali’nin ve diğer genç kadınların ölümlerine de aynı duyarsızlıkla yaklaşıyor. Aslında başka kurgu hataları da göze çarpıyor, örneğin Kiraz tefeciden aldığı otuz bin lira ile evden kaçmayı planlıyordu, evden kaçmadığı için bu parayı harcamış olamazdı. Neden başı bu denli belaya girdiğinde henüz parayı harcamadığını söylemedi ve Giray’ın tefecilere parayı ödemesine izin verdi? Bir başka bölümde de Giray evini boşaltıp terk eder ve eski evine, bir yıldır uğramadığı evine, döner. Yanında Zenith marka radyosunu ve birkaç parça eşyasını alır sadece, geri kalan eşyaları ve evin anahtarlarını bırakıp gider. Baygınlık geçirdiğinde onu eve getirdiklerinde eski evine getirirler muhtemelen çünkü etrafta Kiraz’ın dergileri vardır fakat orada olmaması gereken Zenith radyo da oradadır.

Romanın bütününe bakınca bu tür kurgu hataları gözümüze önemli görünmüyor çünkü romanın ruhunu etkileyen unsurlar değil. 04:00 romanını değerli kılan öteki tarafa geçmenin anlatıldığı satırlar. Bu durumda “ev,” farklı boyutlarda yaşadığı iki farklı mekan bile olabilir: Birinde karanlık varlıklar, diğerinde sıcak dostlukla tanıdığı komşular. Roman bu iki dünyanın ayırımını daha net hissettirdiği bölümlerde en etkileyici halini alıyor. Ayrıca romanda birkaç kez Haruki Murakami’nin romanlarına göndermeler var fakat olmasaydı da Murakami ile benzerlik hem konu hem de kullanılan metaforlar açısından çok fazla. Sonuçta, sürükleyici ve zevkle okunan bir roman.

## **Asuman Kafaoglu Büke**